

Noii industriași, creativii

Editura PostModernism Museum, 2018

ISBN general: 978-606-93751-4-3

ISBN specific acestui volum: 978-606-94719-1-3

EduCaB sau despre investiția de calitate în comunități mici

Mihai Lupu
Roxana Nicolaescu

Este ora 10 seara într-o zi de miercuri, sfârșit de august 2017. De la nivelul -2 al parării subterane dintr-o clădire de birouri se aude muzica lui Chet Faker, zgomote ca de mutare și chicoteli. Ușa stă deschisă la încăperea cu miros incert unde compania care ne găzduiește își depozitează scaunele și PC-urile. De acolo se aude zarva pentru că este depozitul provizoriu al **EduCaB** pe care îl ocupăm de fiecare dată când primim cărți. În lumina de neon, șase oameni mișună dintr-o parte într-alta printre rafturi și stive de scaune, aranjează cărți în cutii, numără, lipesc etichete, citesc cu voce tare din cărți deschise la întâmplare, râd, flutură niște excel-uri și au poftă de bere rece. În seara asta, la fel ca în seara trecută, și la fel ca mâine seară, sortăm cărțile pe care le primim continuu, facem cutii pentru localitățile de unde am primit excel-urile cu nevoi de carte și ne sunăm bibliotecarii să vină să ia cutiile. Sau dacă are cineva drum pe undeva prin țară, ne lipim și noi, încercăm cutii în portbagajele unor cetățeni „nevinovați” și le trimitem taman până la Suceava. Sau Baia-Mare. Sau aici, mai aproape, la Craiova.

Avem peste 20 de județe din țară unde am trimis zeci de mii de cărți în ultimii trei ani, fie nou-nouțe de la edituri și librării (cum ar fi Nemira, Niculescu sau Cărtureștiul), fie cărți din bibliotecile oamenilor de tot soiul.

Spațiul bibliotecii este însă mai mult decât împrumutul de carte. Este locul în care, cum îmi spunea o bibliotecară din Sibiu, oamenii din comunitate se pot întâlni ca într-o mare sufragerie să împărtășească idei, să vadă un film și să stea la o vișinată. Biblioteca este una dintre instituțiile publice încă slab politizate, un spațiu de cele mai multe ori înțepenit în timp, dar cu imens potențial pentru dezvoltarea comunităților mici. Și este o ușă deschisă tuturor.

În acest context am creat, în 2013, **EduCaB**. Și l-am creat pentru că nu exista un astfel de mecanism. Nu așa. Nu pentru ceea ce ne doream noi să aducem în realitatea comunităților locale

și societății per ansamblu. E mai mult o invitație la un firesc social decât o organizație. Și nu spunem asta din vanitate, ci pentru că ne-am gândit încă de la începutul ideii la etapa post „EduCaB”, adică unde vrem să ajungem: să facem mobilizare comunitară și să oferim context pentru consum de informații de calitate în cât mai multe comunități locale. Până acolo, însă, era nevoie de acest ceva, adică **EduCaB** (i.e. **Educational Capacity Building in Local Communities**).

Am început conceptul în districtul Dhading din Nepal în 2014, având în spate experiența unui proiect pilot de voluntariat pe care l-am dezvoltat în compania Ipsos România în 2013, în Dâmbovița. Acesta din urmă a fost construit capitalizând energia generată prin **Programul Național Biblionet**. Proiectul a crescut, iar momentan îl dezvoltăm și în Indonezia, Bangladesh, Tanzania, Senegal și Uganda, unde ne-am conectat cu ONG-uri și instituții locale.

Povestea noastră este simplă: am gândit și construim un mecanism organizațional incomplet și deschis prin care să contribuim la o dinamică sănătoasă a circulației informației. Și nu orice fel de informație, ci a informației de calitate, recurente dinspre centre mari urbane către instituții existente, e.g. biblioteci, muzee, ca puncte de intrare în comunități. Rămâne să le cunoaștem, să devenim credibili unii altora și, împreună să sprijinim procesul de creștere a capacității lor instituționale de a răspunde nevoilor comunităților pe care le deserveșc (atât cele știute cât și cele neștiute). Or investiția continuă de carte, mobilier și echipament cât mai relevantă pentru nevoile comunității respective ne construiește această credibilitate, dar și curaj pentru a veni cu proiecte care să vorbească despre nevoile mai profunde ale comunităților.

De aceea avem parteneriate cu asociații precum **eLiberare** – pentru prevenirea traficului de persoane, **Active Watch** și **Mediawise Society** – pentru educație media, **Funky Citizens** pentru educație civică și mulți alții.

Avem parteneri care au crezut în ideea EduCaB de la început și vorbim aici de Fundația Culturală NeXT alături de care am început să ducem filme de artă în biblioteci, grație programului de educație cinematografică CinEd care s-a întâmplat deja în zeci de biblioteci din mediul rural din mai multe județe. Sau despre Fundația Memorială Română Mircea și Dan Cantacuzino, via Școala de Aviație „Mircea Cantacuzino” care a revenit în județul Dâmbovița an de an cu povești despre istoria modernității în România – poveștile primilor aviatori civili. A fost un eveniment monden în Dâmbovița faptul că, în urma acestor ateliere, cei de la Școala de Aviație alături de Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița și Asociația „Tineri pentru Europa de Mâine” au dus într-o excursie la Aerodromul de la Tuzla 50 de copii și bibliotecari să le demonstreze cum se pilotează avioane adevărate. Ca să nu mai zicem că ne-am emoționat cu toții când am aflat că majoritatea copiilor și bibliotecarilor din grup vedeau marea pentru prima dată. Altfel, alături de Gabriel Jderu de la Facultatea de Sociologie din cadrul Universității București am promovat în Dâmbovița și poveștile primilor motocicliști din România. Cu acest proiect ne propunem să construim o nouă materie de studiu în România – de introducere în modernitate românească. O testăm momentan în biblioteci.

Chiar acum, când pregătim acest material, patru oameni pasionați de ciclism parcurg pe bicicletă conturul României pentru a strânge fonduri și ore de terapie pentru copii cu autism care apelează la serviciile Asociației **Help Autism**. Oamenii aceștia își leagă pasiunea de o cauză necesară – zic pasiune pentru că ei sunt angajați ai companiei UniCredit și fac parte din UBIS Club adică clubul de CSR (Corporate Social Responsibility) al UniCredit. Și-au luat concediu trei săptămâni să facă acest traseu ciclistic. Pe conturul României ei se opresc în biblioteci împreună cu oameni de la **Help Autism** și încearcă să crească conștientizarea cu privire la tulburările de spectru autist în România. Bibliotecile se deschid, așadar și devin, cu această ocazie, și centre de informare. Deși au acest rol doar punctual, în proiectul de față, este, totuși, un bun început.

Deci folosim ad-literam fracții de resurse de la companii private, grupuri informale, organizații neguvernamentale, instituții publice și cetățeni. Adică circulăm resursele existente în comunități. Folosim principii de *economie circulară*, dar acesta este doar vârful iceberg-ului. De exemplu, acolo unde companiile își casează mobilierul de birouri sau își înnoiesc flota de PC-uri și multifuncționale, noi vedem oportunități de dotare a bibliotecilor sătești – mai ales că majoritatea suferă din cauză că rafturile sunt neschimbate de zeci de ani, scaunele așșderea, ca să nu mai vorbim de echipamente IT. Ce facem noi este un curatoriat de resurse – împrietenim lumi care altcumva s-ar descoperi cu greu: lumea de companii private în care resursele fizice sunt înnoite constant și lumea rurală – unde resursele sunt de cele mai multe ori statice.

Spre exemplu, luna aprilie din 2018 a fost ca un festival în care reprezentanți din 10 județe din țară s-au mobilizat să vină în București cu tiruri și camionete pentru a ridica peste 300 de birouri, 8 scaune roșii, 500 de unități centrale de la UniCredit Business Integrated Solutions, care au ajuns în 110 comunități rurale. Sigur, este un simplu exemplu, însă este al doilea an când se întâmplă acest lucru. Apoi, nici nu vrem să rezolvăm totul dintr-o dată, vrem să creăm niște obișnuințe fertile. Bune practici li se mai spune.

În plus, nu este niciodată vorba despre donații, despre a face caritate. Suntem parteneri în procesul acesta de creștere cu metodiștii, bibliotecarii, primarii, oamenii de bine. Efortul este mai mic când se împarte și nu îl simțim ca pe o povară atunci atunci când punem toți umărul la schimbare: noi vă găsim resurse, voi le duceți acolo unde este nevoie de ele, până când nu vom mai vorbi despre noi și despre voi. Ci vom fi *noi* pur și simplu. În a construi această normalitate mergem la drum doar cu cei care vor și pot acum, cu primari și primărițe deschiși la minte, fără probleme cu legea și agende personale, cu bibliotecari și bibliotecare cu energie bună, de care nu trebuie să tragem, mergem în acele sate vii, cu dinamică bună, parteneriem cu organizații și profesioniști care înțeleg miza a ce vrem să construim împreună.

Să vorbim puțin și de ce nu știți de noi, căci sperăm că nu știți de noi, nu de alta, dar pentru noi acesta este un indicator că ne facem bine treaba. În **EduCaB** strategia de PR este după modelul formației Daft Punk – facem mixuri inedite, însă nu prea ne place să fim văzuți. Ca să fim mai expliciti: nu vrem reclamă, pentru că am investi prea multe resurse în ea, ar deveni un job în sine și am începe să ne concentrăm pe cum arătăm nu pe ce facem. Din acest motiv website-ul nostru

(www.educab.org) funcționează ca o platformă fără conținut propriu, care direcționează utilizatorul către paginile de Facebook ale proiectelor noastre locale și internaționale, acestea din urmă funcționând ca blog-uri. Tocmai pentru că nu este vorba despre noi, despre cei 12 oameni implicați direct în proiectul din România (suntem, de fapt, mult mai mulți, dacă luăm în calcul pe toți care au fost sau încă sunt conectați la inițiativele EduCaB). Povestea noastră devine interesantă când vedem cum crește acest ecosistem prin care dorim să contribuim la procesul prin care, din ce în ce mai multe persoane contribuie activ, conștient, informat, responsabil la viața lor personală, cea a comunității în care trăiesc, a societății, a planetei. Punând ad-literam energiile împreună.

Apropo de vizibilitate, am discutat ceva vreme inclusiv dacă să pregătim un material pentru acest volum. Așa că am citit multe articole din volumele anterioare și am regăsit oameni cu aceeași energie ca a noastră. Cu mulți deja lucrăm sau am lucrat. Și ne bucurăm că, iată, putem să ne alăturăm unor concepte foarte fertile, chit că unele au un impact mai mic, altele mai mare. Cert este că procesele și energia de acum din România sunt bune. Iar fixarea bunelor practici, a încercărilor, a neliniștilor creative este mereu de salutat.

Intenția noastră în EduCaB este să legăm buclele la care suntem deja conectați, să ne pregătim să scalăm proiectele care se întâmplă deja în comunități active din orașe mari – ONG-uri, companii, grupuri de profesioniști, mărindu-ne grupurile-țintă, mergând în comunități mici și mijlocii, folosind bibliotecile publice ca porți de intrare. De exemplu, la momentul acesta suntem conectați la peste 1.000 de comunități prin 1.000 de biblioteci publice din rețeaua de biblioteci publice din țară. În 24 de județe. Urmează alte județe.

Dar asta rezolvă doar o parte din nevoia noastră. Bun, suntem conectați la comunități, dar ce facem acolo? Există în România organizații neguvernamentale sau companii, alte grupuri care pot să își scaleze proiectele în 500 de comunități și să asigure continuitate? Dar în 100 de comunități? Dar în 50? Pentru că noi această legătură ne dorim să o facem. Răspunsul este – nu prea, puține, foarte puține. Dar este în regulă. Pentru că înseamnă că nu trebuie să ne grăbim. Pentru că este nevoie să creștem organic, să oferim un context care să ducă ușor la norma socială de a colabora. Nu vedem impactul în timpul vieților noastre. Ce dacă? Văd cei de după noi (și se vor vedea, desigur, multe rezultate), dar vom fi contribuit la un proces sănătos – și nu doar pentru România, ci un proces relevant după orice standarde de dezvoltare și care țintesc, în plus, și mecanisme de creștere a calității vieții.

Ca în curte la nea Miti. La nea Miti nu se încing mici și nu se bea bere, pentru că nu este vorba despre acea calitate a vieții. Nea Miti este bunicul Leanei, bibliotecara din satul Titești, din județul Vâlcea. Nea Miti nu mai e printre noi, dar i-ar fi plăcut să știe că la dumnealui în curte se joacă Cehov și Molière și se strânge tot satul, ba vin și prieteni sau rude de la Vâlcea și de la Pitești. Pentru că, se știe, la Titești se joacă teatru în fiecare vară, cu trupă de la București. Actori care joacă la Teatrul de Comedie, Teatrul Studențesc Podul, Teatrul de Artă, Replika, Bulandra au inventat acest concept de „Cultură'n Șură” – ca pretext pentru a duce teatrul de calitate acolo unde oamenii nu au acces la el: în mediul rural. Sau cum spune Florentina Năstase, inițiatoarea proiectului, acolo unde nu-i șură, jucăm în bățătură. Sau în curtea școlii, a bibliotecii, a căminului

cultural. Și este neconvențional doar pentru că suntem noi prea prinși în convenții, dar scena e tot scenă chiar dacă-i pe butuci, culisele-s tot culise chiar dacă s-a tras un pled oltenesc pe post de cortină și publicul tot public, chiar dacă râde și aplaudă spontan atunci când e de râs și de aplaudat. Nu doar la finalul piesei. Și da, e vorba de a urca un pic mai sus în ierarhia nevoilor din piramida lui Maslow.

Și aici ajungem la un element de context prin care construim EduCaB, i.e. cât de mari sunt comunitățile? Să luăm spre exemplu localitatea Crângurile din Dâmbovița, prima localitate din România unde am început acțiuni EduCaB. Sau Dandagaon din Nepal sau Ugera din Tanzania sau Maghileko din Flores, Indonezia sau Soalia din Bangladesh. Cât de mari sunt aceste comunități? Se termină la limita lor geografică? Se termină acolo unde sunt oamenii care provin de acolo? Se extind în zonele de unde sunt acei oameni din afara lor și acele organizații conectate la acele comunități? Căci, dacă da, atunci comunitățile devin foarte interesante și elastice. Adică suntem și noi puțin din Crângurile sau din Dandagaon, chiar dacă nu suntem născuți acolo. Pentru că suntem conectați la ce se întâmplă acolo. Ieșim din logica comunităților cu puțin iz de secol XIX, așa cum defineam și statele naționale și intrăm într-o logică mult mai versatilă. Să trasăm atunci granița unei comunități prin acest exercițiu de imaginație: să identificăm toți oamenii, toate organizațiile care sunt conectate într-un fel sau altul la o comunitate, să zicem Soalia din Bangladesh (localnici care stau acolo, care s-au născut și au plecat, non-localnici etc.) și să îi identificăm pe o hartă. Și acum să stingem lumina pe planetă și să rămână doar punctele lor aprinse. Acea este Soalia. Crângurile. Ugera. Devine foarte incitant pentru noi totul în acest context. Pentru că atunci și tu ca organizație te poți vedea mai elastic. Și tu ca om, conectat la multe comunități. Și sunt și șanse mai mari să ne responsabilizăm mai mult în felul acesta. Se mișcă parcă mai bine planeta. Sau poate doar pentru noi. Un grup care crește.

Am zis mai întâi: hai să vedem care este nevoia stringentă a bibliotecilor. E simplu:

1. fond de carte nou, relevant în prezent, informație în format digital relevantă, acces la internet (admirabil acoperit via *Biblionet*, Bibliotecile Județene și autoritățile locale – nu fără provocări, dar este minunat ce s-a întâmplat în acel program),
2. Echipamente și alte dotări (mobilier, amenajări),
3. Programe educaționale, informaționale, culturale. O parte din ce se întâmplă deja am povestit mai sus.

Așadar, mergem în paralel cu toate, dar ne asigurăm că primele două puncte sunt tratate cu prioritate. Și ce este nevoie să facem aici? Și vedem că avem nevoie de 25.000-30.000 de scaune, 10.000 de mese, 15.000 de PC-uri și tot așa. Și că avem nevoie de x milioane de volume ca să înnoim tot fondul de carte al bibliotecilor.

Să facem un calcul pe una dintre nevoi, cea de carte, de exemplu: la momentul acesta există aproximativ 2.500 de biblioteci publice active. Să zicem că media de cărți per bibliotecă este 6.000 de volume, adică vorbim de 15 milioane de volume. Populația peste 15 ani din România este de 16.587.326 persoane (cf. INS). Asta înseamnă că este nevoie ca fiecare dintre noi să investim un

singur volum nou sau în stare bună și gata, înnoim și mărim tot fondul de carte al bibliotecilor. Iar, în schimb, acestea ne vor servi pe noi toți. Așadar aceste cărți ne vor fi disponibile și nu vor mai fi captive în bibliotecile personale. Și da, fiecare om din țară poate să facă acest gest de normalitate. Nu mai vorbesc de parteneriatele cu librării, edituri etc. Așadar este nevoie să inventăm mecanisme prin care să se întâmple acest proces. Aici intervine **EduCaB**. Adică noi, oricare dintre cei care se implică sau se vor implica în acest proces.

Totul este să ajungem la norma socială că este bine să investim în creșterea capacității organizaționale a instituțiilor publice, că nu ne sunt inamice, că este bine să nu ținem resurse blocate – cărți necitite în biblioteca personală, spre exemplu, ci să le lăsăm să circule acolo unde vor ajunge la cât mai mulți oameni. Pentru că miza este să investim în procesul prin care inversăm tendința actuală în care avem mulți analfabeți funcționali, inadmisibil de mulți analfabeți, în care se citește din ce în ce mai puțin (și prost), în care sunt din ce în ce mai puține pretexte de a consuma informație și cultură de calitate în comunități mici și mijlocii. Or noi vrem să facem competiție instituției barului local. A cârciumii.

Hai că e bine. Istoria unei țări, a unui continent, a planetei este făcută dintr-un cumul de istorii personale. Pe acelea să le punem împreună. Istoriile personale care lucrează împreună pentru o lume în care suntem mai mulți oameni care participă conștient, informat, competent și cu inima deschisă la istoria personală și la istoria mare. Noi suntem **EduCaB**.

*

Mihai Lupu se ocupă de amenajat grădini, iar cu una pe care a gândit-o și amenajat-o undeva în Țara Loviștei se mândrește în mod deosebit. Se ocupă și de dezvoltare organizațională, educațională și comunitară în diverse țări din Asia, Africa și Europa via Ipsos, EduCaB, Academics Stand Against Poverty (ASAP), Short Film Breaks și alte proiecte pe care fie le-a început, fie la care s-a alăturat. Îl găsești fie pe caiac pe mare prin Grecia sau Vietnam ori Indonesia, ori vreun râu din Austria sau Nepal, fie plănuiind următoarea inițiativă care să contribuie la comunități mai informate, mai stăpâne pe propriul lor prezent și viitor.

Roxana Nicolaescu este în timpul liber voluntar în România EduCaB din 2015 și se ocupă de investiția de proiecte și materiale de calitate în județele Vâlcea, Sibiu și Argeș. În timpul zilei, se îmbracă serios și se ocupă de partea de comunicare internă din Banca Națională a României. În unele seri este lector la Fundația Calea Victoriei unde predă un curs de inițiere în cultura (și consumul) vinului și visează să producă într-o zi propriul vin.